

VMR Zomergesprek – Klimaatneutraal in 2050? Uitdagingen bij het uitvoeren van de Green Deal

Verslag van de VMR-bijeenkomst van 10 juli 2025

M en R 2025/96

Op de negende verdieping van advocatenkantoor Stibbe vond dit jaar het VMR Zomergesprek plaats. In een volle zaal met uitzicht op Amsterdam discussieerden bedrijven, toezichthouders, wetgevingsjuristen en advocaten over het spanningsveld tussen de verduurzamingsopgave en het concurrentievermogen van de Europese Unie. Daarbij schuwden zij de confrontatie niet. Onder regie van dagvoorzitter Valérie van 't Lam, werkzaam bij Stibbe en bestuurslid van de VMR, opende het zomergesprek met een salvo aan pitches, waarin de duurzaamheidsproblematiek vanuit verschillende invalshoeken werd belicht.

Marieke du Manoir-Schutte, coördinator Europees recht bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, bijt het spits af. Du Manoir-Schutte schetst de algemene Europese wetgevingstendensen op het gebied van duurzaamheid. In 2019 werden zo'n 3000 Brusselse ambtenaren ingezet om duurzaamheidswetgeving te ontwikkelen en om zo de Green Deal tot wasdom te brengen: de klimaatcrisis had de hoogste prioriteit. Na het rapport van Draghi en Letta over het versterken van het concurrentievermogen verschoof de focus van de Europese wetgeving. De Europese Raad riep op tot een vereenvoudigingsrevolutie en de Commissie ging aan de slag met het aanpassen van regelgeving, waaronder regels die net onder de Green Deal waren vastgesteld. De route naar duurzaamheid werd aangepast op de praktijk. Dat is nodig, maar de Europese wetgever moet oppassen dat niet te veel regels worden weggegooid.

Echt op de praktijk gericht, is Walter van Helvoirt. Hij is chef duurzaamheid bij Emergy AS, dat duurzame energie ontwikkelt in Oost-Europa. In Roemenië zijn zij onder meer bezig met windenergie en groene waterstof. Door de CO₂-taks zijn raffinaderijen verplicht hun uitstoot te verminderen, en daarom gaan zij op zoek naar groene alternatieven. Daardoor ontstaan kansen voor ontwikkelaars van duurzame energie zoals Emergy AS. Toch is niet alles rozengeur en maneschijn. In Roemenië ligt de focus vaak op kortetermijndoelen en dat schuurt met duurzaamheidsdoelen, waarvoor vaak een langetermijnvisie nodig is. Bijkomende uitdaging is dat duurzaamheidsdoelen lijken te worden misbruikt in de politieke discussie. Daardoor dreigen waterkrachtcentrales te verdwijnen als gevolg van hun gepercipieerde negatieve impact op biodiversiteit. Nederland loopt volgens Van Helvoirt juist weer tegen andere problemen aan: vanwege fluctuerend politiek beleid is hier eerder een tekort aan afnemers van duurzame energie.

De volgende spreker, Robert-Jan Ruifrok van AP Moller Maersk, is gepikt en gemazeld als lobbyist en heeft vanuit die ervaring twee boodschappen voor de zaal. Gelijk krijgen is iets anders dan gelijk hebben. In Nederland verlangen wij vaak naar grondige en tastbare analyses, maar in multilaterale onderhandelingen bereik je soms meer met een beetje pathos. Daarnaast hoopt Ruifrok dat de nieuwe industriepolitieke koers van de EU niet gaat leiden tot afzwakking van duurzaamheidsregels. Hoewel er klachten zijn over de Europese regeldruk is dat volgens Ruifrok geen argument voor afzwakking.

Vervolgens neemt Mattijs Bosch, ook van AP Moller Maersk, het stokje van zijn collega over. Hij wijst op de vraag of er een spanningsveld bestaat tussen (i) duurzaamheidsdoelen; en (ii) concurrentiekracht en het mededingingsrecht. Bosch illustreert dit aan de hand van twee vraagstukken uit de praktijk. Allereerst werpt Bosch de vraag op of een uitzondering op het kartelverbod mogelijk is als concurrenten zich samen willen inspannen om vervuilende assets uit te faseren. Dit kan volgens de Europese Commissie, maar dan moeten collectieve voordelen in ieder geval substantieel zijn. Bosch' tweede vraagstuk ziet op voertuigen in terminals (van APM Terminals, onderdeel van Maersk) die diesel gebruiken. Als voorbeeld noemt Bosch *straddle carriers* die enkele containers boven elkaar kunnen verplaatsen van A naar B. APM Terminals wil deze vervuilende voertuigen vervangen door duurzame alternatieven. Deze zijn slechts in beperkte mate beschikbaar en bovendien kostbaarder. Mag APM Terminals afspraken maken met concurrenten over de gezamenlijke afname van deze producten om zo de slagkracht voor verduurzaming in deze markt te vergroten? De Commissie heeft aangekondigd dat dit onder omstandigheden is toegestaan, mede om groene innovatie te ondersteunen.

Na de vertegenwoordigers van bedrijven, is het woord aan Joanne Westland van de Autoriteit Consument en Markt. Westland vertelt dat het doel van de ACM is om markten goed te laten werken voor mensen en bedrijven, nu en in de toekomst. Daar hoort dus ook een duurzamere economie bij. Vanzelfsprekend is de ACM verantwoordelijk voor het mededingingstoezicht, maar dat neemt niet weg dat de ACM tegelijkertijd adviseert over wat wél kan, zeker als het gaat om duurzaamheid. Prijsafspraken maken en het boycotten van leveranciers zijn in principe verboden, maar Westland komt met een aantal voorbeelden waarin de ACM samenwerking tussen bedrijven in het kader van duurzaamheid faciliteert. Zo mochten Shell en Total voor een beperkt deel van hun afzet prijsafspraken maken over de opslag van CO₂ in de grond, en konden fabrikanten van koffiecapsules

1 Mr. T.P. (Thijs) van Paridon is werkzaam als advocaat bij Stibbe.

gezamenlijk investeren in apparatuur om deze bij de afvalverwerking makkelijker te scheiden. Haar advies: neem contact op met de ACM bij twijfel over wat wél kan.

Ten slotte wordt stilgestaan bij het welbekende probleem greenwashing. Bedrijven die doen aan greenwashing benadelen met hun misleidende claims bedrijven die wel duurzaam en hierover juist communiceren. Maar, welke regels gelden dan en hoe duurzaam mag je jezelf eigenlijk verkopen? Duurzaamheidsstrateg Gerbrich Kozijn beantwoordt deze vraag mede aan de hand van de waterflessen die in de zaal op tafel staan. Daar staan ook duurzaamheidsclaims op, maar die voldoen volgens Kozijn niet omdat ze te vaag en ongefundeerd zijn. Hoe moet het dan wel? Pronken met duurzaamheid is zeker mogelijk, maar de claims moeten concreet, onderbouwd en controleerbaar zijn. Vanwege de strikte regels zijn absolute claims volgens Kozijn dus al snel verboden. Dat geldt in de toekomst ook voor keurmerken of labels die niet onafhankelijk zijn gecertificeerd. De anti-greenwashingregels zijn namelijk onlangs aangescherpt.

Dan is het tijd voor het rondetafelgesprek waarin direct discussie ontstaat over het uitrollen van nieuwe (duurzame) technieken in de industrie. Deze technieken zijn getest in de pilotfase, maar het lukt vaak niet om ze op industriële schaal uit te rollen. De overheid geeft niet de vereiste zekerheid, en er moet te veel worden geregeld en afgestemd. Een van de deelnemers brengt vervolgens ter sprake dat we soms te veel verwachten van de overheid en de Europese Commissie. De Commissie moet bijvoorbeeld een gelijk speelveld creëren voor bedrijven, en is tegelijkertijd verantwoordelijk voor het voorkomen van een te hoge regeldruk. Die twee doelen schuren. Dat lijkt concreet te worden in de discussie over de Ontbossingsverordening, maar vervolgens wordt dit voorbeeld ook weer genuanceerd. De extra regels over ontbossing zijn niet het probleem. Bedrijven willen duidelijkheid over de precieze inhoud van de regels en zitten dus te wachten op het Guidance-document dat deze regels verder invult. Totdat het Guidance-document is gepubliceerd, is uitstel van de werking van de Ontbossingsverordening dus de aangewezen oplossing. In dat verband benadrukt dagvoorzitter Van 't Lam dat regels voldoende duidelijk moeten zijn. Angst voor handhaving kan soms in de weg staan aan duurzame initiatieven. Zeker in het milieurecht, waar vaak ook strafrechtelijk kan worden gehandhaafd.

Al met al was het VMR zomergesprek een eclectisch geheel. Er werd gestart met het spanningsveld tussen concurrentievermogen en de duurzaamheidsopgave, maar het mededingingsrecht, greenwashing en regeldruk passeerden ook de revue. De diverse invalshoeken, zowel praktisch als juridisch, zorgden voor waardevolle inzichten in de veelomvattende duurzaamheidsopgave.